

Metsäntutkimus mukaan EU:n viidenteen puiteohjelmaan

Euroopan Unionin tutkimuksen puiteohjelmien tavoitteena on edistää Unionin teknologista osaamista ja teollista kilpailukykyä. Tutkimusohjelmat rahoitetaan suoraan Unionin budjetista, jonka tulot kerätään jäsenmailta jäsenmaksujen ja verojen muodossa. Puiteohjelmalla tarkoitetaan tutkimusohjelmien kokonaisuutta. Puiteohjelma kestää viisi vuotta ja peräkkäiset ohjelmat menevät ajallisesti osittain päällekkäin. EU:n neljäs puiteohjelma päättyy vuoden 1998 lopussa, mutta sen viimeiset hankkeet käynnistyvät vielä vuonna 1999. EU:n tutkimus- ja kehitysohjelmat on tarkoitettu yritysten, tutkimuslaitosten ja yliopistojen muodostamille yhteistyöryhmille, jotka avoimen kilpailun perusteella valitaan toteuttamaan esittämänsä tutkimussuunnitelmaa.

EU:n viidennen puiteohjelman valmistelut ovat edenneet niin pitkälle, että päätös puiteohjelman käynnistämisestä tehtäen vuoden 1998 joulukuussa. Sen tavoitteita ovat taloudellinen kehitys ja eurooppalainen lisäarvo. Ohjelman yhteiskunnallisena tavoitteena on edistää työllisyyttä, ihmisten terveyttä ja elämän laatua sekä puhdasta ympäristöä. Tutkimusohjelman tärkein tavoite on vahvistaa taloudellista kasvua, kilpailukykyä ja luoda edellytyksiä uusille teknologisille ratkaisuille. Tutkimusohjelma korostaa ongelmalähtöisyyttä ja monitieteisyyttä.

Viides puiteohjelma koostuu neljästä temaattisesta ohjelmasta, jotka on jaettu avaintoimintoihin. Temaattisia ohjelmia ovat "Elämänlaatu ja luonnonvarojen hallinta", "Käyttäjätavallinen tietoyhteiskunta", "Kilpailukykyinen kasvu" ja "Ekosysteemin suojelu (ympäristö ja energia)". "Elämänlaatu ja luonnonvarojen hallinta" -ohjelmassa avaintoimintona on "Kestävä maa-, kala- ja metsätalous".

”Ekosysteemin suojelu” -ohjelmassa avaintoimintona on ”Maapallon laajuiset muutokset, ilmasto ja luonnon monimuotoisuus”, jonka aihepiiriin kuuluvat metsäekosysteemiä käsittelevät tutkimusaiheet. Metsäntutkimukseen kuuluvia aiheita voisi sijoittaa myöskin temaattiseen ohjelmaan, ”Kilpailukykyinen ja kestävä kasvu”, jossa avaintoimintona on ”Innovatiiviset tuotteet, menetelmät ja organisointi”. Siihen kuuluu mm. materiaalien käytön tehostaminen, uusien teknologioiden käyttöönotto tuotantjärjestelmissä, ja tuotannon ja työn organisointi.

EU:n määrittelemien tutkimushankkeiden arviointikriteerien mukaan tutkimusten pitää tuottaa lisäarvoa EU:n poliittisille tavoitteille ja edistää yhteiskunnallisia tavoitteita. Tutkimuksen pitää myös edistää ja tuottaa taloudellista kehitystä sekä antaa tieteellisiä ja teknologisia tulevaisuuden näkymiä. Hankkeilta edellytetään ongelmalähtöisyyttä, joka on perustana tutkimussuunnitelman rakentamisessa.

Suomen EU-tutkimus- ja kehityssihteeristö ja VTT ovat selvittäneet suomalaisten osallistumista neljänteen puiteohjelmaan. Suomalaiset tutkimushankkeet ovat saaneet hyvin EU-rahoitusta verrattaessa Suomen maksuosuuteen. Suomalaisten tutkimushankkeiden saama EU-rahoitus on 208 miljoonaa ecua ja Suomen laskennallinen maksuosuus tutkimusbudjetista on 185 miljoonaa ecua. Neljännen puiteohjelman kokonaisbudjetti on 13,2 miljardia ecua. Tutkimushankkeiden lukumäärä tutkijoiden lukumäärää kohti on Suomessa pienempi kuin EU-maiden keskiarvo. Suomalaiset tutkimuslaitokset ovat osallistuneet eniten ENV2-ohjelmaan, jossa aktiivisimpia ovat olleet Ilmatieteen laitos, VTT ja Suomen ympäristökeskus. Tutkimuslaitokset ovat osallistuneet kolmanneksi eniten myös Fair-ohjelmaan, johon sisältyi metsäntutkimuksen hankkeita. Yliopistoista Helsingin ja Joensuun yliopistoilla on ollut eniten hankkeita ENV2-ohjelmassa. Neljännessä puiteohjelmassa hakemuksista on hyväksytty tutkimusohjelmasta riippuen 13 %–45 %. Fair- ja ENV2-ohjelmissä hakemuksista on hyväksytty viidennes.

Viidennen puiteohjelman ensimmäiset hakuajat ovat ensi kevään aikana. Ohjelmien ja avaintoimintojen aiheäärittelyt ovat jo niin pitkällä, että tutkimushankkeiden sijoittumista ohjelmiin voi valmistella. Koska suurien hankkeiden suunnittelu on niin vaativaa, että lyhyt haku aika ei riitä kunnolliseen valmisteluun, on tutkimussuunnittelu aloitettava jo ennakkoon.

Fair-ohjelman yhteydessä hakemusten arviointityöstä saamani kokemuksen perusteella hakukilpailussa menestyvät vain huolella valmistellut, selkeät hakemukset. Arviointiryhmien asiantuntijoista suurin osa ei tunne suomalaisen ja pohjoismaisen metsätalouden problematiikkaa, tutkimusta ja luonnonoloja. Arviointiryhmässä on yleensä asiantuntija Ranskasta, Saksasta, Iso-Britanniasta, jostakin Etelä-Euroopan maasta ja jostakin Pohjoismaasta. Siksi hakemuksessa pitää antaa arvioijalle selkeä kuva tutkimusongelmasta, sen taustasta ja tulosten merkityksestä. Entistä enemmän on myöskin syytä kiinnittää huomiota tutkimushankkeen hallintoon ja johtamiseen, koska ne ovat tärkeällä sijalla arvioitavissa näkökohdissa. Viidenteen puiteohjelmaan voidaan luontevasti sisällyttää metsäntutkimuksen aiheita. Siksi olisi hyvä, että suomalaiset metsäntutkijat osallistuvat aktiivisesti ohjelman hakuun. Runsas osallistuminen osoittaa suomalaisen metsäntutkimuksen vahvuutta kansainvälisessä tutkimusympäristössä.

Eeva Korpilahti